

СЕКЦІЯ 3. ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛОГІКИ, ГНОСЕОЛОГІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-35>

ДІАЛЕКТИКА ОНТОЛОГІЧНОГО ТА ЕПІСТЕМОЛОГІЧНОГО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ЛОГІЧНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ – ВИКЛИКИ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА МЕЖІ ФОРМАЛЬНОГО ЗНАННЯ

Кудрик Р. В.

аспірант кафедри філософії

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

У сучасній логічній методології важливою проблемою філософського дискурсу є вивчення зв'язку між онтологічними та епістемологічними аспектами. Проблема охоплює багато взаємопов'язаних аспектів буття та пізнання. Аналіз спадкування методології досліджень цієї проблеми покаже, наскільки важливими є онтологічні та епістемологічні розбіжності в науковому знанні, а також їх діалектична цінність і суперечності. Використання методологічних інструментів у сучасній логістичній базуються на онтологічному та епістемологічному досвіді, що означає, що не потрібно використовувати багатокомпонентні фільтраційні процедури. Логічний підхід розглядає основні категорійні аспекти буття та існування, щоб показати його онтологічну спрямованість. Епістемологічні концепції базуються на цих ідеях. Логічні структури мислення включають онтологічну основу здорового глузду для формалізації застиглих даних і є універсальним інструментом для отримання знань. Вивчення основних онтологічних принципів логіки дозволяє краще зрозуміти світ, який логічне мислення відображає. Аналіз взаємозв'язку між формальними структурами знання та їхнім онтологічним змістом дозволяє розкрити онтологічну проблематику логіки. Логіка, як наука про закони мислення, не лише дає людям інструменти для пізнання, але й допомагає зрозуміти саму природу речей, оскільки логічні форми часто відображають найважливіші аспекти реальності. Оскільки логічне моделювання та математичні методи сприяють створенню точних і систематизованих знань, їх застосування у наукових дослідженнях стає все більш актуальним. Сучасна наука приділяє

велику увагу узгодженню між формальною структурою знання та його онтологічним змістом, що допомагає точніше інтерпретувати досліджувані явища та визначити їхні сутнісні риси [1, с. 113–114].

Вивчаючи природу, а також способи створення, підтвердження та обґрунтування наукового знання, можна побачити елементи епістемології питання. Філософська рефлексія над проблемою співвідношення онтологічного та епістемологічного вимірів логічної методології виявляє глибинні протиріччя між формальною структурою знання та його змістовним наповненням. Методологічний аналіз зазначеної проблематики вимагає врахування множинності підходів до розуміння природи логічного знання, його функцій та можливостей у контексті сучасної науки. Логічна методологія, розвиваючись у напрямку формалізації та математизації знання, стикається з проблемою адекватності формальних моделей реальним процесам та явищам. Питання про онтологічний статус логічних конструкцій набуває особливої гостроти у світлі розвитку неklasичних логік, які пропонують альтернативні способи формалізації мислення. Множинність логічних систем породжує проблему їхнього онтологічного обґрунтування та епістемологічної значущості [3, с. 119].

Методологічна специфіка сучасної логіки полягає у поєднанні строгості формального апарату з гнучкістю застосування до різноманітних предметних областей. Розвиток модальної логіки, інтуїціоністської логіки, багатозначних логік розширює можливості формального моделювання різних аспектів реальності. Водночас постає питання про критерії вибору адекватної логічної системи для конкретної предметної області. Феноменологічний аналіз логічного мислення розкриває його укоріненість у життєвому світі, зв'язок з базовими структурами людського досвіду. Логічні форми мислення постають не як абстрактні конструкції, а як результат рефлексії над фундаментальними способами організації досвіду. Проблема обґрунтування логічного знання набуває нового виміру через звернення до феноменологічної методології. Герменевтичний підхід до аналізу логічної методології акцентує увагу на проблемі розуміння та інтерпретації формальних систем. Логічні конструкції розглядаються як особливий вид текстів, які потребують герменевтичного тлумачення. Проблема співвідношення між формальною структурою та змістом набуває характеру герменевтичного кола [1, с. 221].

Антропологічний вимір логічної методології розкривається через аналіз зв'язку логічного мислення з культурними та історичними контекстами. Логічні форми мислення постають як продукт культурного розвитку, що відображає специфіку певної епохи та типу

раціональності. Проблема універсальності логічних законів набуває нового звучання у світлі антропологічних досліджень.

Синергетичний підхід до аналізу логічної методології дозволяє розглядати формальні системи як складні самоорганізовані структури. Логічне знання постає як результат взаємодії різних рівнів організації мислення, що характеризується нелінійністю та емергент властивостями. Проблема обґрунтування формального знання набуває нового виміру через звернення до концепцій самоорганізації та емерджентності. Праксеологічний аспект логічної методології розкривається через аналіз практичного застосування формальних методів у різних сферах діяльності. Логічні інструменти постають як засоби організації практичної діяльності, що забезпечують її ефективність та раціональність. Проблема співвідношення теоретичного та практичного знання набуває особливого значення у контексті логічної методології. Когнітивний підхід до аналізу логічної методології акцентує на психологічних механізмах логічного мислення. Формальні структури розглядаються як відображення когнітивних процесів, що лежать в основі раціонального мислення. Проблема співвідношення логічного та психологічного набуває нового звучання у світлі когнітивних досліджень [4, с. 123].

Підсумовуючи, зазначимо, що Онтологічний вимір логічної методології, виражений через категорії буття, сутності та існування, формує базис для розгортання епістемологічних конструктів та визначає можливості й межі формалізації знання. Епістемологічний аспект проблеми, досліджений через природу та механізми формування наукового знання, демонструє значущість методологічного інструментарію сучасної логіки для критичного аналізу пізнавальних процедур. Діалектична взаємодія онтологічного та епістемологічного вимірів проявляється у формуванні наукових теорій, де логічна структура знання корелює з онтологічними характеристиками досліджуваних об'єктів.

Методологічна проблематика формального знання набуває особливого значення в контексті розвитку некласичних логік, феноменологічного, герменевтичного, антропологічного та синергетичного підходів. Праксеологічний та когнітивний аспекти логічної методології розкривають практичне застосування формальних методів та психологічні механізми логічного мислення. Здійснений аналіз підтверджує нерозривний зв'язок між онтологічними характеристиками досліджуваних об'єктів та епістемологічними процедурами пізнання, демонструючи фундаментальну роль логічної методології у структуруванні та обґрунтуванні наукового знання.

Література:

1. Добронравова Ірина. Практична філософія науки : збірка наукових праць. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с
2. Комар Олена. Постнекласична епістемологія: нові тенденції. *Людина в складному світі* / за ред. Н. В. Кочубей, М. О. Нестерової. Суми : Університетська книга, 2017. С. 230–248.
3. Рубанець О. М. Філософські проблеми наукового пізнання. Суми : Університетська книга, 2013. 229 с.
4. Філософія : підручник. / В. С. Бліхар, М. М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В. В. Левкулич, Б. Б. Шандра, В. Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.